

TRADISEXION

ผลงานศิลปะ
และ
ข้อเสนอ

ประเวณี ประเพณี

Rama IX Art Museum Foundation

B-CAT-1-0233-1995

GRO-0293-03-1995

เนื่องในวันสตรีสากล

Rama IX Art Museum Foundation

TRADISEXION

พระเจดีย์ - พระเพทนี

มูลนิธิ
หอศิลปะแห่งชาติ
RAMA IX ART MUSEUM FOUNDATION

นิทรรศการศิลปะเนื่องในวันสตรีสากล 8 มีนาคม 2538

ณ ศูนย์บ้านตึก นนทบุรี

ระหว่างวันที่ 4 มี.ค. - 4 เม.ย. 2538

B-CAT-1-0233

ประเพณี - ประเพณี

TRADISEXION

จิตติมา ผลเสวก : บรรณาธิการเล่ม

Rama IX Art Museum Foundation

สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส : วาระพิเศษ

มูลนิธิเพื่อนหญิงสนับสนุนการจัดพิมพ์

ประเวณี-ประเพณี

รวมงานศิลปะและข้อเขียนจากกลุ่มศิลปินหญิง
ประกอบงานนิทรรศการศิลปะเนื่องในวันสตรีสากล

8 มีนาคม 2538

ณ ศูนย์บ้านเด็ก นนทบุรี

ระหว่างวันที่ 4 มี.ค. - 4 เม.ย. 2538

สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส : จัดพิมพ์

ชุด : เวทีหญิงวาระพิเศษ

พิมพ์ครั้งแรก : มีนาคม 2538

สงวนลิขสิทธิ์ ©

ISBN : 974-7877-19-8

มยุรี ดำรงค์เชื้อ : บรรณาธิการบริหาร

จิตติมา ผลเสวก : บรรณาธิการ

Mild Graphic : เรียงพิมพ์/รูปเล่ม

Mild Publishing : ดำเนินการพิมพ์

บริษัทเคล็ดไทย : จัดจำหน่าย

ราคา 55 บาท

สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส : 32/60 หมู่บ้านสหกรณ์การปิ่นไทย ม.4
ต.ปากเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 โทร. 573-4068

คำนำ

นิทรรศการศิลปะ “ประเวณี-ประเพณี” เกิด

ขึ้นจากการร่วมพูดคุยระหว่างผู้หญิง 6 คน ซึ่งมี

ทั้งศิลปินอาชีพ และผู้ที่มีอาชีพอย่างอื่นที่สนใจ

รักในศิลปะและรักที่จะเป็นแนวร่วมในการทำ

กิจกรรมทางสังคมต่างๆ

“ประเวณี” คือการร่วมเพศ หญิง-ชาย ซึ่งใน

ที่นี้มีได้หมายความว่าแต่ใครระหว่างกันเท่านั้น

หากหมายถึงการเป็นอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์

หญิง-มนุษย์ชาย ซึ่งมีกฎเกณฑ์ ค่านิยม ขนบ

ธรรมเนียม ที่สังคมยึดกรอบกำหนดไว้ตั้งแต่

เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจน

กลายเป็นส่วนหนึ่งส่วนเดียวในจิตวิญญาณเป็น

รากฐานที่มาของปรากฏการณ์ในสังคม ซึ่งมี

มนุษย์สองเพศอยู่ร่วมกัน

นิทรรศการศิลปะและหนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นได้

ด้วยความสนับสนุนของบุคคลหลายท่าน ซึ่ง

ต้องขอขอบคุณอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้สำหรับ คุณ

จันทวิภา - คุณจุมพล อภิสุข แห่งศูนย์บ้านเด็ก,

คุณมยุรี ดำรงค์เชื้อ แห่งสำนักพิมพ์เจนเดอร์

เพรส และโดยเฉพาะนักเขียนรับเชิญทุกท่านซึ่ง

กรุณาเขียนบทความให้

สารบัญ

คำนำ 5

แนวความคิดสื่อแสดง

ไชโยสตรีสากลไทย	8	ไชแสง ปัญญาวิริยะ
อโคจร	10	ภาพตะวัน สุวรรณภูมิ
ผู้หญิงห้ามขึ้น	11	จิตติมา ผลเสวก
เราไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิง	12	นพรัตน์ โชคชัยชุตติกุล
แต่เราลายมาเป็นผู้หญิง		
หนังสือกลางแปลงเรื่อง	14	นิตยา เอื้ออารีกุล
วัฒนธรรมเสื่อมสลาย		
งานศิลปกรรมวันสตรีสากล	18	จรัสศรี รูปคำดี

แต่...กราฟิก

สังคยานาเสียเกิด	20	ศรีดาวเรือง
บันทึกของทิพย์	25	จันทร์ภา อภิสุข
ประเพณี-ประเพณี	34	จิระนันท์ พิตรปรีชา
ผลเป็น	36	แพรว จารุ
ไว้อาลัย	48	ชามา
โสเภณีเหยื่อทุกกรณีในสังคมไทย	56	จิตรราภรณ์ วันสพงค์
เราต่างชะตากรรม...เดียวกัน	64	เงาศิลป์

เกี่ยวกับศิลปิน

จิตติมา ผลเสวก	75
นิตยา เอื้ออารีกุล	77
นพรัตน์ โชคชัยชุตติกุล	79
ไชแสง ปัญญาวิริยะ	81
จรัสศรี รูปคำดี	83
ภาพตะวัน สุวรรณภูมิ	85

Rama IX Art Museum Foundation

แนวความคิดสื่อแสดง

๙ ๒ ๖ ๓ ๗ ๕ ๔ ๘ ๑ ๐

[illegible]

ร่วมจัดโดย IX Art Museum Foundation

$$\bigcirc \quad \mu_{\mathcal{C}}, \mu_{\mathcal{M}}, \mu_{\mathcal{N}}$$

สื่อแสดง “ไฮโซสตรีสากลไทย” เกิดจากการได้ร่วมคิดกับศิลปิน 2 ท่าน คือ อาจารย์สุษันต์ เหมือนนิรุทธิ์ (สันติภาพ นาโค) และ อาจารย์สรพล ปัญญาธิระ

ภาพตะวัน สุวรรณภูมิ

แ น ว ค ว า ม คิ ด สึ อ แ พ ด ง
“ อ โ ค จ ร ”

การนำผ้าถุงใช้แล้วมาตากบนราวชั้นบน
ศีรษะ เพื่อกระตุ้นปฏิกิริยาและความรู้สึก
ของคนดูต่อสิ่งที่เขาเห็นอยู่เบื้องหน้า
ชื่องาน “อโคจร” หมายถึงที่ ที่ไม่พึงไป ผ้า
ถุงเป็นของต่ำ และไม่สมควรนำมาแขวน
บนราวชั้นบน...คนที่รอตวาดตากผ้าถุง...
โดยเฉพาะผู้ชายจะถือว่าชดเชยและเสื่อม
เสียศักดิ์ศรี
ประเด็นคือ “ผ้าถุง” เป็นสัญลักษณ์ของ
ผู้หญิงไทย ตำแหน่งของผ้าถุงที่ถูกจัดวาง
คือ “ราวชั้นล่าง” หรือ “ข้างหลังบ้าน”
สะท้อนให้เห็นถึงสถานะของผู้หญิงที่ถูก
กำหนดบทบาทให้เป็นอยู่
ปัจจุบันผู้หญิงบางส่วนเลิกใช้ผ้าถุงไปแล้ว
แต่สถานภาพของผู้หญิงที่สังคมกำหนด
ไว้ให้แต่ดั้งเดิมนั้น ยังไม่อาจเรียกได้ว่า
เลิกลายไป
เป็นความจริงหรือ ที่ของผ้าถุงจะต้องอยู่
ราวชั้นล่าง ตั้งแต่เมื่อไหร่? และใครกำหนด?

จิตติมา ผลเสวก

แ น ว คิ ด สึ อ แ พ ด ง
ผู้ ห ญิ ง หั า ม ขั น

เกิดมาพร้อมกฎเกณฑ์
ไม่วันหญิง - ชาย
แต่มีข้อห้ามหลายข้อ
เป็นความรับผิดชอบเฉพาะผู้หญิง
รับผิดชอบต่อความสลับเลื่อน
ที่คล้ายจะจับต้องได้
คล้ายว่าจะไฉน
ได้เห็น...แต่ไม่

กรอบกำแพงสูงใหญ่ที่มองไม่เห็น
ทว่ารู้สึกได้ถึงความหนาหนัก กว้างไกล
โอบล้อม กดทับบ่าไหล่ แบกไปชั่วชีวิต

เดินวนเวียนไปตามเส้นกำหนด
มีอาจฝ่าข้ามสู่โลกอีกโลก
โลกที่แม้ว่าเป็นโลกเดียวกัน

แ น ว ค ว า ม ลึ ด ลึ อ แ ช ด ง

“ เรา มี ได้ เกิด มา เป็น ผู้ ห ณิง

แต่เรากลายมาเป็นผู้หญิง

* การเลี้ยงลูกตามประเพณี หรือค่านิยมที่
สังคมกำหนด หรือตามความเคยชินที่
ประเพณีกำหนด น่าจะมีผลกระทบต่อ
ยุติธรรมและสมเหตุสมผลมากกว่าที่เป็นอยู่
เด็กผู้หญิงได้ถูกพยายามที่จะทำให้เป็นคน
อ่อนและช่างเท้าหลังอยู่เสมอ ในวิธีการ
เลี้ยงดู ตั้งแต่การแต่งตัว, การละเล่น หรือ
การปลูกฝัง โดยเฉพาะบรรดาคำสอนหรือ
สุภาษิตที่เหลวไหลไร้สาระต่างๆ เหล่านี้
ล้วนเป็นการเน้นย้ำและแบ่งแยกชายหญิง
มากยิ่งขึ้น พ่อแม่ควรจะเลิกเน้นย้ำและ
ละเว้นคำสอนประเภทที่ว่า ลูกผู้ชายต้อง
อย่างโน้น ลูกผู้หญิงต้องอย่างนี้ แล้วเริ่ม
พูดถึงคุณค่าและความสวยงามของการเป็น

Rama IX Art Museum Foundation

มนุษย์มากขึ้น

* ผู้หญิงไม่ใช่แค่มดลูก เพราะฉะนั้น
ความไฝ่ฝันของผู้หญิงไม่ควรจะสิ้นสุด
ที่การมีผู้ชายที่รักเธอสักคน แล้วใช้
มดลูกผลิตตัวแทนของเธอและเขา
และยอมรับเพียงบทบาทของความ
เป็นแม่และแม่บ้าน เพราะนั่นจะทำให้
ให้อุดมคติของมนุษย์สะดุดและเกิด
ความสับสน ผู้หญิงควรจะทบทวน
เรื่องเหล่านี้ให้มากขึ้น

เรื่อง วัฒนธรรมเสื่อมสลาย

การที่รูปแบบสังคมชาวไทยได้ก้าวเข้าสู่
ระบบสังคมแบบบริโภคนิยม ซึ่งคำนึงถึง
ความต้องการทางด้านวัตถุเป็นใหญ่ ใน
ขณะที่พื้นฐานทางสังคมที่เผชิญกลับมี
ความขัดแย้งและไม่เท่าเทียมกันเช่น พื้น
ฐานความยากจน ความร่ำรวย การศึกษา
ความเจริญเติบโตทางความคิด การ
กระจายรายได้รวมถึงการกระจายอำนาจ
การปกครองออกสู่ท้องถิ่น เมื่อพื้นฐานที่
สำคัญต่าง ๆ ดังกล่าวถูกสะสมและรวมกัน
ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมที่จำเป็น
ต้องอยู่ร่วมกันทั้งตามแบบสังคมคนเมือง
และสังคมชนบท ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
ขึ้นในสังคมชนบทคือการที่คนหนุ่มสาว
มุ่งหน้าเข้าเมืองโดยเฉพาะเมืองหลวงแสวง

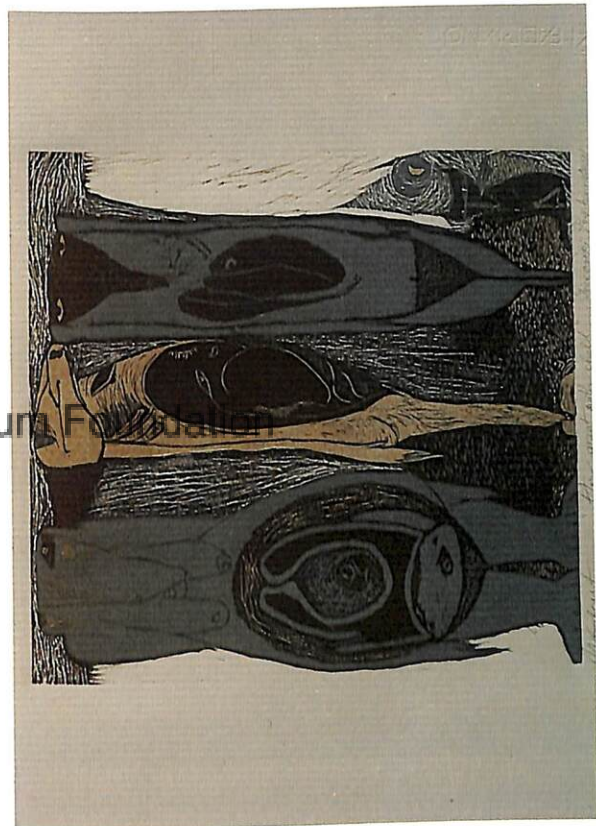
หาความเจริญทางวัตถุและแสงสีศิวิไลซ์ มีการศึกษาชั้นค้ำหญิงขาย
ออกขายแรงงาน หญิงสาวถูกล่อลวง การต้องจ่ายอคมประกอบ
อาชีพโสเภณีอันสืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจนที่ยังปราศจาก
การแก้ไขที่ถูกต้อง หนุ่มสาวที่มีโอกาสได้เข้ามาศึกษาในเมืองก็มิ
เคยหันกลับไปสู่บ้านเกิดของตนเพื่อคิดพัฒนาเพราะรัฐยังไม่สามารถ
กระจายความเจริญออกสู่ท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เมื่อมองถึงชีวิตของ
สังคมชนบทกลับเต็มไปด้วยความเรียบง่าย เทงหางยังมีความ
เชื่อทางวัฒนธรรมของไทยเรายังคงมีปรากฏให้เห็นบ้างจากคนรุ่น
เก่า ถึงแม้กาลเวลาลงจะทำให้หลายสิ่งหลายอย่างต้องเปลี่ยนแปลง
จากไป

ในขณะที่สังคมเมืองหลวงเต็มไปด้วยความแออัดของมนุษย์และความเจริญของวัตถุ มลภาวะเป็นพิษ การแข่งขันกันทางเศรษฐกิจและการแสวงหาร่ำรวยสารได้กล่าวไว้ว่าโลกไม่มีที่สิ้นสุดภาพพจน์ของผู้หญิงก็เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้นในเรื่องของความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะผู้หญิงที่มีโอกาสและฐานะทางการเงินที่ดีเป็นส่วนมาก บทบาทของผู้หญิงที่ต้องการมีความเท่าเทียมผู้ชายเริ่มก่อตัวขึ้นและมีการจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนผู้หญิงที่ดำเนินการโดยผู้หญิงและผู้ชายจากทั่วโลก แต่ในสังคมไทยเพศชายอีกจำนวนหนึ่งซึ่งถือว่ามีความมากมายนับถือปฏิบัติอย่างเป็นประเพณีซึ่งหาได้จากจำนวนของ คาเฟ่ สถานเริงรมย์ทางเพศ โรงแรมม่านรูด ฯลฯ โดยมองเห็นคุณค่าของเพศหญิงว่าเป็นเพียงดอกไม้สำหรับเชยชม สนองดินแดนตนเอง ในขณะที่เพศหญิงอีกจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะที่มีถิ่นฐานตามต่างจังหวัดหรือสังคมชนบท ยังมองเห็นคุณค่าของตนเอาไว้เพียงเรือนจำที่สวามยาวนใจฝ่ายชายให้

หลงใหล ประกอบกับความอ่อนหวาน ช่างเอาอกเอาใจสมกับฐานะที่สมควรได้รับคือ แม่บ้านที่ดี กลุ่มผู้เบียดเบียนชนบทก็คือกลุ่มคนในสังคมที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดโอกาสที่จะเลือกประกอบอาชีพอื่นที่สามารถขีดหน้าขาดครอบครัวยุคใหม่ในบ้านเกิด นอกเสียจากการละทิ้งบ้านเกิดมุ่งหน้าแสวงหางานทำ ซึ่งงานที่ทำก็หนีไม่พ้นการขายแรงงานขั้นต่ำที่ไม่มีสิทธิร่ำรวยหรือรวยทางลัดก็ต้องจ่ายอ้อมเป็นโสเภณีและถูกล่อลวงบังคับให้ขายเรือนร่างทั้งภายในประเทศและต่างประเทศอีกทั้งถือเป็นภาพพจน์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกให้นำเงินเข้าประเทศไทยจนร่ำรวยกันอย่างสิ้นเหลือ ถ้าทราบใดที่รัฐยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่ต้นเหตุสิ่งเหล่านี้ก็จะยังเป็นปัญหาให้แก่สังคมอยู่ตลอดไป

หันหลังกลับไปมองถึงความเป็นไปทางพระพุทธศาสนา ดูบ้าง สำหรับชาวไทยที่เรียกตนเองเป็นพุทธศาสนิกชนแต่แบบบรรพบุรุษแต่ดำเนินชีวิตที่สวนทางกับคำสอนแห่งพระพุทธศาสนา มากขึ้นทุกขณะ อีกทั้งนิยมชมชอบการใช้ชีวิตตามแบบอย่างตะวันตกกว่าโคหุ ทั้งๆ ที่คำสอนที่มีใช้การบังคับข้อเชื่อของพุทธศาสนาสามารถเยียวยารักษาให้มนุษย์มีชีวิตที่ปรกติและสันติสุขได้อย่างดีเยี่ยม แต่ก็ไม่มีใครยินยอมรักษาทหรือปฏิเสธการเป็นผู้ป่วยทางจิตได้สำนึก ในเมื่อไม่มีใครสามารถยับยั้งความเจริญเติบโตของวัตถุนิยมนี้ได้ ซึ่งกำลังดำเนินไปตามวาระแห่งสังคมและกาลเวลามนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องมีชีวิตอยู่และชวนชวยเพื่อที่จะได้มาซึ่งเงินตราโดยแทนค่าของเศษกระดาคว่ามีคุณค่าเหนือสิ่งใดๆ ทั้งปวงเร่งประกอบอาชีพที่สุจริตและทุจริตยึดมั่นเหนียวแน่นในด้ววัตถุว่าสามารถบรรดาลความสุข ฐานะ เกียรติยศ ครอบครองได้ที่มี

๖๐๐

ผลงานของ จรัสศรี รูปถ่าย